

УДК 339.9(477)

УКРАЇНА В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

М. Петик

Львівський національний університет імені Івана Франка

Розглянуто сучасний аспект феномену глобалізації. Висвітлено вплив глобалізаційних процесів на українську економіку в сучасних умовах розвитку міжнародної економіки. Проаналізовано вплив іноземного капіталу на вітчизняну економіку, співпрацю України з МВФ в сучасних умовах. Досліджено можливість співробітництва України з Китаєм та Японією.

Ключові слова: глобалізація, економічна криза, Кіотський протокол, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Китай, Японія.

Аналізуючи сучасні міжнародні процеси, їх часто визначають як глобалізаційні. Феномен глобалізації, починаючи з ХХ ст., став предметом багатьох наукових досліджень, що пояснюється розширенням і поглибленням міжнародного співробітництва, зростанням світової економіки та стрімким розвитком новітніх технологій. Глобалізація впливає на всі сфери життя людини – від фінансової до культурної і духовної.

Глобалізаційні процеси досліджуються в наукових працях багатьох відомих українських (М. Долішній, Д. Олсеневич, А. Філіпенко, В. Геєць та ін.) та зарубіжних вчених (Л. Клайн, М. Інтрілігейтор, Дж. Стігліц, С. Хантінгтон та ін.).

Однак, незважаючи на багату наукову базу, недостатньо вивченим залишається питання теперішнього стану і розвитку глобалізаційних процесів, також актуальним постає визначення їхнього впливу на українську економіку.

Термін “глобалізація” став дуже популярним у 90-ті роки ХХ ст. і походить від англійського слова “globe”, що означає “Земна куля” [1]. Глобалізацію можна визначити через її прояв у наступних процесах:

- 1) рух товарів і послуг між країнами і секторами економіки;
- 2) рух фінансового капіталу між країнами;
- 3) переміщення людей між країнами, спричинене потребами здійснення економічної діяльності;
- 4) валютні операції на міжнародних валютних ринках;
- 5) рух інтелектуальної продукції та ідей між дослідницькими і навчальними центрами [12].

Сучасні глобалізаційні процеси характеризуються значним зростанням економічної ваги країн Азії, Латинської Америки та зниженням ролі і впливу США та високорозвинених країн Західної Європи. Такому розвитку подій на міжнародній арені сприяє теперішня економічна нестабільність, від якої найбільше постраждали провідні країни світу.

Зараз простежується зміна світового корпоративного порядку: “правила гри” на міжнародній арені визначають не провідні американські та європейські компанії, а “нові чемпіони” – фірми з агресивною і ризикованою тактикою ведення бізнесу з країн з швидкозростаючою економікою (Китай, Індія, Бразилія, Мексика, Росія та ін.). Вони на ранній стадії розвитку вийшли на міжнародні ринки і за досить короткий період часу змогли перетворитися на бізнес-структури з високою корпоративною культурою та ефективною практикою управління.

На думку багатьох експертів, подальші глобалізаційні процеси залежатимуть від розвитку відносин між США і Китаєм. Майже половина золотовалютних резервів КНР (2 трлн дол.) вкладена в американські казначейські цінні папери та державні облигації [10]. Тому азійська держава дуже тісно прив’язана до фінансово-банківської системи США і зацікавлена в її

якнайшвидшій стабілізації. Не варто недооцінювати також роль інших країн, таких як, Бразилія, Росія, Індія, країни ЄС.

Одними із головних рушійних суб'єктів сучасних економічних процесів є міжнародні економічні організації: Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий Банк (СБ), Світова організація торгівлі (СОТ) та інші. Їхня діяльність значно впливає на розвиток світової економіки. Політика цих інститутів часто є об'єктом гострої критики з боку відомих економістів та експертів.

На нашу думку, діяльність цих міжнародних інституцій (насамперед МВФ) під час азійської фінансової кризи 1997–1998 рр. призвела лише до її поглиблення, що відповідно поставило питання перегляду ролі міжнародних фінансових організацій в регулюванні світової фінансової системи.

Тому Україні сьогодні не варто покладати великих сподівань на допомогу міжнародних економічних інституцій. Кожний етап співробітництва з такими установами потрібно оцінювати у світлі сучасних умов розвитку національної економіки. Зокрема, умови Меморандуму між МВФ і Україною від 3 листопада 2008 р. щодо виділення кредиту (розміром 16,5 млрд дол. (11 млрд SDR)) передбачають:

1. підвищення рівня фіскального тиску на вітчизняну економіку;
2. замороження зарплат у державному секторі;
3. бездефіцитний державний бюджет;
4. підвищення для населення цін на газ до рівня ринкових до 2011 р.;
5. утримування інфляції у 2009 р. на рівні 17% та її зниження до 5–7% в 2011 р.;
6. темп зростання грошової бази – 11%, номінальний ріст ВВП – 12%;
7. гнучкий обмінний курс;
8. посилення контролю у банківському секторі – встановлення більш жорстких вимог щодо формування резервів, рефінансування (заборона видачі бланкових кредитів рефінансування та рефінансування під заставу акцій банківської установи) тощо [15].

Проте одним із найбільш дієвих засобів боротьби з рецесією у світі є навпаки зниження податкового навантаження. На нашу думку, подоланню кризи та стимулюванню внутрішнього попиту також можуть сприяти збільшення державних видатків, державні замовлення, надання державних гарантій під інвестиційні проекти. Негативні наслідки таких заходів (бюджетний дефіцит та зростання державного боргу) нівелюються позитивним економічним ефектом. Бюджет з профіцитом і зменшення розміру державного боргу – інструментарій, який доцільно використовувати за умов кризи, пов'язаної з перегрівом економіки (зокрема такі заходи здійснювались у Китаї в 2007 р.). Крім того залишається загадкою навіщо наші політики домовились щодо кредиту на умовах stand-by, якщо є можливість скористатися кредитом в рамках програми Short-Term Liquidity Facility (SLF). За останньою програмою розмір кредиту може становити до 500% квоти, видається одним траншем і використовується центральним банком держави на власний розсуд. Фактично кредит від МВФ означає для України відмову від економічного суверенітету, принаймні, на найближчий рік.

Україна не може виконати вимоги, які пропонує Фонд. Це й пов'язано з проблемами щодо виділення наступних траншів кредиту. Грошово-кредитна політика, яку організація рекомендує Україні, протилежна до фінансової політики, орієнтованої на економічне зростання. В теперішніх умовах, коли США, держави ЄС та інші розвинені країни шукають виходу з кризи через наповнення економіки дешевими грошима, МВФ нав'язує країнам-позичальникам діаметрально протилежну політику, що базується на жорстких монетарних принципах. Зараз практично у 30 державах світу використовуються програми фіскального стимулювання економіки на суму майже 3,1 трлн дол. (5,5% світового ВВП) [17].

За результатами останніх переговорів представники МВФ допускають наявність дефіциту державного бюджету у межах 3% від ВВП із вимогою до України розробити план заходів щодо його зниження у майбутньому. Фонд шукатиме і надалі консенсусу у співпраці з Україною, з якою уклав поки що найбільшу за останній період кредитну угоду. Це пояснюється тим, що, по-перше, в самій організації не зацікавлені в припиненні співробітництва з нашою державою, адже це стало б болючим ударом по і так хиткій репутації установи. По-друге, від продовження кредиту Україні залежать і особисті амбіції экс-прем'єр-міністра Польщі, нинішнього глави Європейського

департаменту МВФ – М. Белка, який приступив до виконання своїх обов'язків лише напередодні підписання Меморандуму з Україною.

Значну роль у сучасних глобалізаційних процесах відіграє і так звана “велика двадцятка” – G20 (США, Канада, Австралія, Аргентина, Бразилія, Китай, країни ЄС та ін.). На цю організацію припадає 90% світового ВВП, 80% світової торгівлі і майже 70% населення. Одним із основних досягнень такої організації є створення у 1999 р. Форуму фінансової стабільності (ФФС), якому поряд з МВФ відводиться функція регулятора у монетарній та валютній сфері.

Остання зустріч представників G20 2 квітня 2009 р. у Лондоні була присвячена пошуку методів подолання кризи, а також піднімалось питання також щодо реформування МВФ. Антикризовий саміт “великої двадцятки” засвідчив, що країни не зможуть поодиночки вийти з кризи. Необхідною умовою є відновлення повноцінного функціонування міжнародної економіки. З початком кризи більшість розвинених країн почали вдаватися до індивідуальних засобів подолання кризи, що спричинило поширення протекціоністських методів регулювання торгівлі. Країни, що розвиваються, опинились у найбільш важкій ситуації. Відсутність необхідних фінансових ресурсів і досвіду функціонування в умовах ринку значно обмежили їх спроможність у послабленні чи подоланні кризи.

Однією з найскладніших є ситуація в Україні, де економічна криза поєднується з політичним протистоянням. Спільні домовленості держав G20 відкривають для країн, що найбільше постраждали від кризи (у тім числі і для України), нові можливості для проведення антикризової політики. Вони з'являться завдяки масштабній фінансовій підтримці, на яку погодилися потужні країни світу. Україна також буде включена у загальну програму відновлення світової економіки та отримає шанс прискорити процес подолання кризових явищ в державі. Однак, варто зазначити що взаємовідносини з міжнародними організаціями неминуче потрапляють під вплив специфіки економічних та політичних відносин, які сформувалися в нашій державі. Це наочно демонструють приклади одержання і використання кредиту від МВФ, а також переговори щодо надання фінансових ресурсів Світовим банком для проведення рекапіталізації банків.

Отже, основними проблемами, що перешкоджають залученню від міжнародних інститутів кредитних ресурсів для України, є:

1) політичні суперечки, які, як звичайно, позначаються на переговорах з фінансовими організаціями, що породжує в останніх недовіру до спроможності і відповідальності української влади ефективно використати надані кошти. З наближенням президентських виборів політичне протистояння лише зростатиме. Але, зважаючи на геополітичне значення України (багато іноземних, а насамперед європейських компаній, мають свої представництва і підрозділи в нашій державі), міжнародні інститути шукатимуть компромісу з українською владою, що звичайно призведе до затягування переговорного процесу;

2) фінансова допомога буде супроводжуватися вимогами та умовами з реформування економіки (які не завжди в українських економічних реаліях є прийнятними і часто не приносять очікуваних позитивних наслідків). Оскільки, умови встановлюються в контексті забезпечення узгодженої політики з відродження світової економіки, а не окремої країни, то вони будуть більш жорсткими, а їх невиконання може потягнути за собою виключення України з програми фінансової допомоги. Приклади взаємовідносин з МВФ показали, що українська влада приймає рішення часто поспіхом і не захищає національні інтереси;

3) проблемою залишається також своєчасне і у повному обсязі виконання нашою країною власних зобов'язань за міжнародними договорами. Вони не забезпечуються ні в організаційно-правовому аспекті, ні відповідними кадрами. Це, з одного боку, підриває імідж країни на світовій арені, а з іншого боку, знижує потенціал реформування, який закладений у цих зобов'язаннях.

В контексті участі України в глобалізаційних процесах, неможливо оминати увагою вплив іноземного капіталу на українську економіку. Спостерігається різке скорочення частки іноземного капіталу, що спрямовується у промисловість з 50% в 2003 р. до 22,6% у 2008 р. (рис. 1) [6]. Натомість зростають обсяги вкладення іноземних інвестицій у банківський сектор, який є найбільш насиченим закордонним капіталом. Враховуючи те, що головний удар кризи прийшовся на банківську систему та її важливість для повноцінного економічного розвитку держави, зростає потреба у вдосконаленні регулювання іноземного капіталу в банківській сфері. Крім того,

економічна криза продемонструвала, що іноземний капітал має переважно спекулятивний характер, а це поглиблює наслідки світових фінансових потрясінь. Це простежується і в Україні, а також в Казахстані та Латвії.

Рис. 1. Розподіл прямих іноземних інвестицій в Україні протягом 2002–2008рр., %
Джерело: [6]

Проте з початку 2009 р. динаміка іноземних інвестицій істотно погіршилась. У січні-лютому 2009 р. чистий приріст інвестицій становить всього біля 300 млн. дол., що майже в 4 рази менше, ніж у січні-лютому 2008 р. Найбільше скоротилися іноземні інвестиції в банківський сектор: їх питома вага у 2008 р. становила 42,7%, у січні-лютому 2009 р. – лише 23,4%. Очевидно, що у поточному році не варто розраховувати на відчутний притік іноземних інвестицій, враховуючи ускладнення політичної ситуації у зв'язку з президентськими (а, можливо, й парламентськими) виборами. З урахуванням негативних тенденцій в динаміці іноземних інвестицій, можна прогнозувати, що в поточному році їх приріст буде на рівні 2–3 млрд. дол. [3].

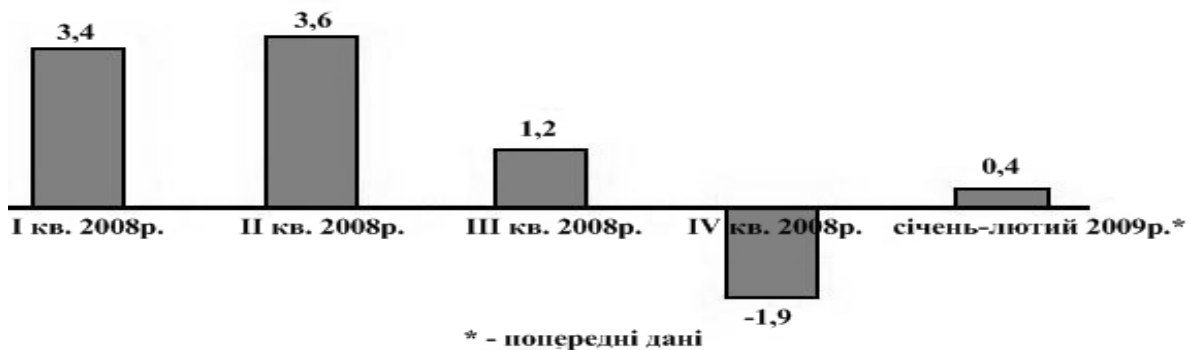

Рис. 2. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну, млрд. дол. США
Джерело: [3]

Поліпшенню ситуації з іноземними інвестиціями та зупинення відтоку капіталу з країни можуть сприяти наступні заходи:

- 1) відмова від орієнтації приватизації за найвищу ціну. Держава може отримати вигравш також шляхом встановлення інвестиційних зобов'язань для покупця в постприватизаційний період;
- 2) зменшення адміністративного та податкового тиску на інвесторів;
- 3) скорочення видів ліцензійної діяльності, вдосконалення регуляторної політики, забезпечення стабільності податкового законодавства;
- 4) прискорення приватизації за участю іноземних інвесторів, які мають прийнятний ринковий рейтинг [3].

Однак реалізація цих заходів лише частково може сприяти процесу інвестування. Поки що інвесторів відлякує невизначеність і високі ризики, пов'язані з економічною та політичною ситуацією в нашій державі.

Нині важливим є встановлення більш тісних економічних відносин України з Китаєм – сучасним “двигуном” світової економіки і процесів глобалізації. Китай – світовий рекордсмен щодо росту реального ВВП. Проте, поки що даний аспект розглядається лише науковцями, а влада не робить жодних кроків у цьому напрямку.

В теперішніх умовах Китай сприймається як єдина надія стабілізації економічної ситуації у світі, й очікується перетворення цієї соціалістичної держави на “локомотив” економічного зростання і розвитку глобалізації. Вважають, що саме КНР замінить США та високорозвинені країни Європи, які донедавна виступали головними силами глобалізаційних процесів [10]. Проте, критики зазначають, що частка ВВП Китаю становить лише 6% обсягів світової економіки, тоді як частка США та ЄС становить близько 25% [9].

Основними рисами китайської фінансово-економічної системи є: швидка мобілізація капіталу, експортоорієнтованість, велика частка національних заощаджень. КНР поступово перетворюється в найбільшого світового інвестора. Тому саме ця держава може замінити країни Європи та США як ринок збуту товарів і джерело кредитів та інвестицій у вітчизняну економіку.

Китай теж відчув наслідки світової економічної нестабільності, оскільки економіка КНР значною мірою залежить від експорту. Негативний вплив кризи спочатку позначився на промисловості східних і південних провінцій, де зосереджено більшість експортоорієнтованих підприємств. Потім кризові явища поширилися на захід країни. Протягом останніх 15 років південь держави був “генератором” економічного розвитку: в середині 80-х років тут з’явилися перші сільськогосподарські кооперативи, на початку 90-х років іноземні інвестори розпочали будівництво нових підприємств. Наприклад, територія дельти ріки Чжуцзян, в провінції Гуандун, складає менше 0,5% території КНР, але при цьому на неї припадає 10% китайського ВВП, майже 19% всіх прямих інвестицій в Китай і близько 29% зовнішньої торгівлі. Основою економічного зростання цього регіону є виробництво телекомунікаційного обладнання, електроніки, комп’ютерів – продукція, що складає більше 42% промисловості провінції. Передбачалося подальший розвиток високотехнологічного сектору, впровадження інновацій [5]. Але світова криза внесла свої корективи у економічну ситуацію. Найменше відчули на собі наслідки кризи, компанії, які орієнтувалися на продаж своєї продукції на внутрішньому ринку.

На думку аналітиків, Китай подолає наслідки сучасних негативних процесів значно швидше і легше, ніж інші держави [4]. Антикризова програма КНР, на яку керівництво країни планує витратити 584 млрд. дол., передбачає переозброєння китайської промисловості і закупівлю з цією метою найсучасніших технологій, високотехнологічного обладнання у країн ЄС [13]. Це підтверджує недавній візит прем’єра Держради Китаю В. Цзябао до ФРН, Великої Британії, Швейцарії та його зустріч із представниками ЄС в Брюсселі. Керівництвом країни підписано договір з Францією щодо зміцнення стратегічного партнерства з метою боротьби з світовою фінансовою кризою та іншими глобальними викликами.

Уряд КНР також підписав угоду про постачання 100–160 тис. барелів бразильської нафти в день в обмін на майбутні китайські інвестиції в освоєння нафтових родовищ. Для стимулювання економіки планується пом’якшити правила кредитування. Фінансові ресурси спрямують для підвищення конкуренто-спроможності компаній КНР на внутрішніх і світових ринках.

Керівництво Китаю планує також збільшити консолідацію автомобілебудівної галузі, скоротивши число крупних автобудівників з 14 до 10. У лютому 2009 р. порівняно з лютим 2008 р. обсяг кредитування економіки зріс удвічі. У березні і квітні 2009 р. банки планують видати нових кредитів на 60–70 млрд дол., що сприятиме поверненню машинобудування до рівня 2008 р. [10].

КНР демонструє виважену і послідовну економічну політику, розвиває міжнародні зв’язки з іншими державами, що перетворює його в надійного партнера щодо вирішення важливих світових проблем. Ця соціалістична країна поступово трансформується в одну з найбільш впливових держав світу і не збирається згортати свої

Амбітні плани чи зупиняться на досягнутому. На нашу думку, сучасна економічна криза лише сприяє цьому процесові, адже серед країн, що постраждали від кризи економічне зростання простежується лише в Китаї, хоча й на значно нижчому рівні, порівняно з попередніми роками (рис. 3, 4, 5).

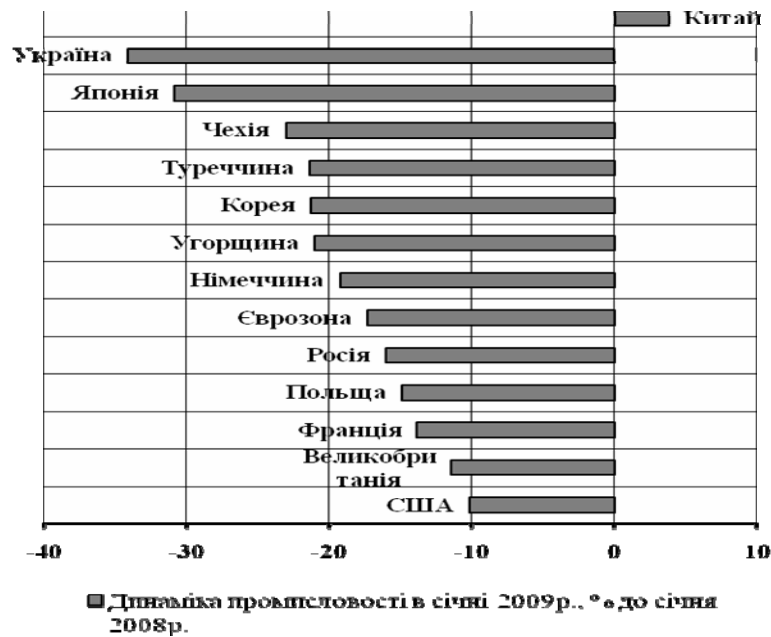

Рис. 3. Динаміка промисловості окремих країн світу в січні 2009 р., % до січня 2008 р.
Джерело: [14]

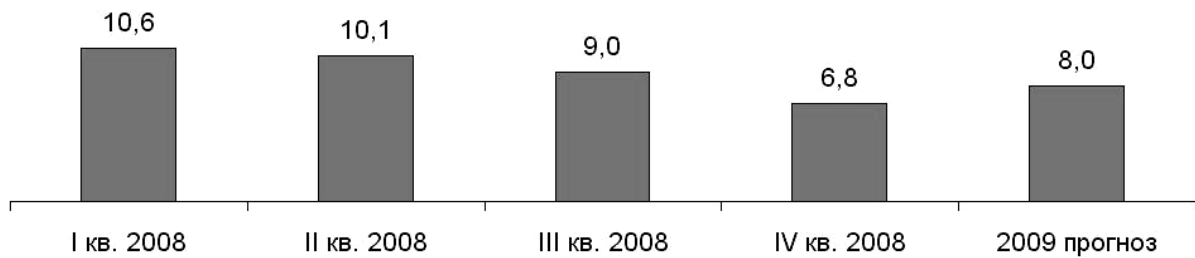

Рис. 4. Динаміка ВВП Китаю, % до відповідного періоду попереднього року
Джерело: [10]

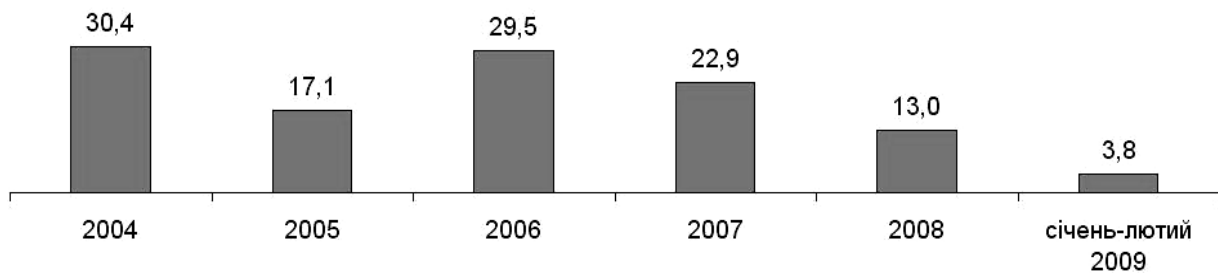

Рис. 5. Динаміка промисловості КНР, % до відповідного періоду попереднього року
Джерело: [10]

Найбільш перспективними галузями співробітництва України з Китаєм є: авіапромисловість, суднобудування, туризм, будівництво та ін. На даному етапі КНР – один із найбільших споживачів української зброї, технологій, що застосовуються в космічній та авіаційній галузях промисловості. Так, найбільшим контрактом залишається участь Авіаційного науково-технічного комплексу ім. О. К. Антонова з Першою авіаційною промисловою корпорацією Китаю (AVIC I) в розробці нового регіонального реактивного літака ARJ 21. Україна експортує в КНР менше 1% загального експорту держави, а імпортує більше 5% товарного імпорту. Пояснення такої ситуації – відсутність системної політики щодо розвитку двосторонніх економічних відносин [8].

Зараз доцільно поглиблювати співробітництво у космічній галузі. Адже, відповідно до основних напрямів космічної програми КНР у 2009 р. планується вивести на орбіту 15–16 супутників, паралельно передбачається будівництво трьох космічних кораблів та розробляється план пілотованого польоту китайського космічного корабля на Місяць. Україна повинна використати цей шанс для налагодження тіснішої співпраці між державами.

Китайський капітал користується у світі попитом. Одні держави (Франція, Австралія) сприяють його залученню, інші (США, Німеччина) – навпаки, але попри все ці країни зміцнюють свої відносини з Китаєм. Співробітництво з КНР є стратегічно важливим.

Основними причинами, які стримують українські компанії від виходу на величезний китайський ринок, є наступні:

- відсутність системного бачення азійського ринку;
- міфи про складність провадження бізнесу в Китаї;
- слабе розуміння логістики;
- культурний бар'єр для іноземних товарів (наприклад, для китайців нехарактерним є вживання молока і кисломолочних продуктів);
- значні витрати на вивчення ринку та сертифікацію товарів;
- мовний бар'єр;
- географічна віддаленість [8].

Найбільш перспективними товарами для експорту в КНР у довгостроковому періоді є продукти харчування, гострий дефіцит яких вже простежується.

Важливим є також можливість налагодження економічних відносин із Японією. В сучасних умовах керівництво цієї азійської держави для стимулювання експорту власної продукції надає країнам-покупцям безпроцентні кредити. Тому є можливість отримання додаткових фінансових ресурсів для стимулювання економіки і розвитку торгівлі.

У 2008 р. обсяг двосторонньої торгівлі між країнами товарами зріс у 1,9 рази, порівняно з 2007 р., і досяг 2 901,7 млн. дол. Протягом останніх 10 років між Україною та Японією укладено 14 міжурядових та одна міжвідомча угода щодо надання грантів на реалізацію проектів у сфері культури, освіти та охорони здоров'я та базову Угоду про технічне співробітництво та грантову допомогу між Урядом України та Урядом Японії [16].

У лютому-березні 2009р. було проведено ряд зустрічей Міністра економіки України Б. Данилишина з представниками Міністерства економіки, торгівлі і промисловості Японії, Генеральним директором з питань двосторонньої торговельної політики С. Масахіко, директором департаменту економічної співпраці з країнами Європи Т. Джун та головою Комітету ділового співробітництва з Україною Федерації бізнесу “Кейданрен”, головою корпорації “Сумітомо” М. Ока. За результатами переговорів було підписано Меморандум, відповідно до якого основними напрямками співробітництва між двома державами визначено такі сегменти економіки: газотранспортна система, реконструкція та модернізація ТЕС, розвиток альтернативної енергетики, реформування житлово-комунального сектору, модернізація підприємств гірничо-металургійного комплексу, а також реалізація інфраструктурних проектів, пов'язаних з проведенням в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу Євро-2012. Зараз надзвичайно важливим є співпраця у сфері новітніх технологій енергозберігання та використання альтернативних джерел енергії, для підвищення енергетичної незалежності та безпеки нашої країни. Під час зустрічі також обговорювалися подальші дії щодо співробітництва між країнами у рамках Кіотського протоколу.

Кіотський протокол – міжнародна угода про обмеження викидів в атмосферу парникових газів. Це додатковий документ до Рамкової конвенції ООН зі змін клімату, підписаної 1992 р. на міжнародній конференції в Ріо-де-Жанейро. Конвенція набула чинності у 1994 р. Сьогодні її підписали 189 країн, в тому числі більшість промисловорозвинених країн. Протокол передбачає, що країни-учасниці зобов'язані зменшити середньорічні обсяги викидів парникових газів в період 2008–2012 рр. в середньому на 5,2 % (у порівнянні з 1990р.). Окреме зобов'язання щодо їх зниження взяли Японія – на 6 %, США – на 7 % та ЄС – на 8 % [11].

Механізми Кіотського протоколу надають право торгувати квотами на викиди парникових газів, а також передбачають можливість спільного впровадження проектів зі скорочення таких викидів. Продаж квот на викиди парникових газів може бути прибутковою справою для держави.

Україна приєдналася до Кіотського протоколу у 2004 р., але до цього часу не використовувала свої можливості з залучення зовнішніх інвестицій шляхом продажу частини національної квоти, яку країна не використовує.

У липні 2008 р. було підписано Меморандум між Урядом України та Урядом Японії про співпрацю з впровадження Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї, який відкриває шляхи для реалізації проектів “Спільного впровадження” та за “Схемою зелених інвестицій” [16].

У 27 березня 2009 р. в Києві відбулася конференція “Кіотський протокол: як залучити інвестиції для модернізації українських промислових підприємств?” Водночас, під час візиту прем’єр-міністра України до Японії, з’явилась інформація про продаж нашою державою своєї квоти Японії та можливість залучення інвестицій на суму 4,5 млрд дол. Зараз Україна є другим після Росії продавцем квот для розвинених країн, у яких фактичний обсяг викидів у атмосферу перевищує квоту. За оцінками експертів, Україна, приєднавшись до Кіотського протоколу, одержала можливість реалізувати невикористані квоти на загальну суму 2,5 млрд дол. [2].

Однак в Україні до цього часу не створена правова і організаційна база для практичної реалізації угод в рамках Кіотського протоколу. Немає фінансових механізмів, які б поєднали фінансові потоки від продажу квот з реальними проектами, які впроваджуються підприємствами. Водночас, уряд планує одноосібно визначати екологічні проекти, які будуть фінансуватися за рахунок одержаних ресурсів. Ручне управління цим процесом може спричинити корупцію, послаблення контролю за використанням грошових коштів, бюрократичне затягування прийняття рішень тощо.

Отже, нині Україна намагається налагодити міцніші стосунки з Японією. Ускладнює розвиток таких партнерських відносин географічна віддаленість країн, мовний бар’єр, особливості японського бізнес-етикету та культурного розвитку. Одним із найважливіших факторів недовіри з боку японських бізнесменів до України є нестабільність економічної та політичної ситуації в нашій державі. Адже головними ознаками ведення справ у японському бізнесі вважаються довіра і стабільність, що сприяє розвитку довготривалих і взаємовигідних відносин між партнерами.

Незважаючи на перешкоди, все ж Україна має всі можливості стати своєрідним мостом в Азію, новим “шовковим шляхом” з Китаю і Азії взагалі в Європу.

За правильної і виваженої економічної політики криза зміцнює економічну систему держави та сприяє структурній перебудові промисловості. На даному етапі структура національної економіки, незважаючи на позитивні зміни, що проявляються в зростанні частки сфери послуг у структурі ВВП, протягом останніх років характеризується значним переважанням сировинних і низькотехнологічних галузей. Крім того підприємства не зуміли вчасно провести модернізацію основних фондів та оптимізувати технологічні процеси. Тому основним фактором конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку є ціновий чинник, який з часом себе вичерпує, що і продемонструвала сучасна економічна ситуація у світі. Лише різка девальвація національної грошової одиниці пом’якшила наслідки даних процесів. Фактично за таким сценарієм наша економіка рухатиметься по замкнутому колу, коли чергова криза і девальвація національної валюти збільшуватиме цінову конкурентоздатність вітчизняної продукції, що сприятиме піднесенню експортоорієнтованих галузей, далі поширення стимулу на суміжні та обслуговуючі сфери і в кінцевому результаті вичерпання цінового потенціалу та стагнація в очікуванні наступної кризи чи девальвації гривні [7].

Одним із шляхів подолання такого явища є проведення структурної політики, спрямованої на розвиток і підтримку високотехнологічних сегментів промисловості. Лише в такому випадку теперішня криза справді зміцнить й оздоровить економічну систему держави.

У контексті світових процесів Україна займає поки що, на жаль, одну з останніх позицій. Наші компанії в силу певних об’єктивних (стрімка девальвація гривні, постійна політична нестабільність) і суб’єктивних причин не використовують сучасну ситуацію на власну користь. Потрібно взяти максимум з досвіду компаній з країн з швидкозростаючою економікою (Китай, Індія, Бразилія, Мексика та ін.) для розбудови і зміцнення власної економіки та вітчизняної національно свідомої бізнес-еліти. І робити це треба вже і зараз, не гаючи часу на дрібні політичні і комерційно-олігархічні суперечки. Криза в розвинених країнах дає шанс найбільш успішним компаніям із країн, що розвиваються, зміцнити свої міжнародні позиції.

Отже, для активнішої участі України в сучасних глобалізаційних процесах, на нашу думку варто здійснити такі кроки:

1. зміцнити економічні відносини з Китаєм – “двигуном” світової економіки та процесів глобалізації;
2. налагодити співпрацю з Японією;
3. сприяти вихованню високоінтелектуальної та національно свідомої бізнес-еліти;
4. проводити структурну політику, впроваджувати інновації;
5. виробити чітку стратегію боротьби з кризою та виведення країни з рецесії;
6. критично оцінювати рекомендації міжнародних фінансових інституцій, зважуючи їх на реалії та особливості економічної ситуації в Україні;
7. створення умов для використання переваг під час взаємодії з іншими країнами у рамках Кіотського протоколу;
8. припинити розподіл-перерозподіл влади, епопеї з перевиборами, а об’єднатися для роботи щодо пом’якшення наслідків кризи;
9. використати досвід країн з швидкозростаючою економікою для розвитку українських компаній, здатних конкурувати на світових ринках з іноземною продукцією.

Так чи інакше, спираючись на власні сили та досвід (а також досвід помилок та успіхів інших країн), нам необхідно реалізувати свій шанс і стати конкурентоспроможною європейською державою з високим рівнем економіки та добробуту нації.

-
1. *Архипович Д.* Глобалізація як явище: позитивні та негативні риси // www.ji.lviv.ua/n19texts/arhypovych.htm
 2. Боротьба з кризою Кіотським протоколом // www.kuchma.org.ua/institute/monitoring/49d464f16f1e4/#4
 3. Відтік іноземного капіталу // www.kuchma.org.ua/institute/monitoring/49db43937621f/#4
 4. *Дж. Сорос:* Китай выйдет из рецессии быстрее, чем другие страны // rus.rynok.biz/Default2.aspx?ArticleID=5175d935-69c7-49de-a430
 5. *Завадский М.* Всемирная фабрика в шоке // Эксперт. – 2008. – №44. – С. 30–34.
 6. Загрозливі тенденції іноземного капіталу // www.kuchma.org.ua/institute/monitoring/49a515d70c53b/#3
 7. Економічний цикл по-українськи: криза як причина піднесення // www.epravda.com.ua/publications
 8. *Калиновская Е.* Подружитесь с тигром // Эксперт. – 2008. – №46. – С. 26–30.
 9. Китай відновлює стратегічний діалог з Францією // www.kuchma.org.ua/institute/monitoring/49d464f16f1e4/#9
 10. Китай: акцент на класичні антикризові заходи // www.kuchma.org.ua/institute/monitoring/49cba5f348393/#13
 11. Кіотський протокол // uk.wikipedia.org/wiki/
 12. *Клайн Л.* Глобализация: вызов национальным экономикам // rusref.nm.ru/indexpub204.htm
 13. Китай: європейське “антикризове” турне прем’єра // www.kuchma.org.ua/institute/monitoring/49898e6012e79/#4
 14. Криза глобалізується і поглиблюється // www.kuchma.org.ua/institute/monitoring/49cba5f348393/#11
 15. *Лавриненко И.* Конец суверенной экономики // www.expert.ua
 16. Мінекономіки: Уряд України готовий та відкритий до співпраці з Урядом Японії та японськими корпораціями // news.yurist-online.com/news/kmu/908/
 17. Український прорив з кризи: стимулювання економіки і тимчасова “націоналізація” НБУ // www.epravda.com

UKRAINE IN THE MODERN GLOBALIZATION'S PROCESSES**M. Petyk***Ivan Franko National University of Lviv*

The modern aspect of the phenomenon of globalization is considered in the article. Author lights up an influence of globalization's processes at the Ukrainian economy in the modern terms of development of international economy. An influence of foreign capital at the Ukrainian economy, collaboration of Ukraine and IMF in modern terms are analyzed. Author probed possibility of collaboration of Ukraine with China and Japan.

Key words: globalization, economic crisis, Kyoto Protocol, International Monetary Fund (IMF), China, Japan.

УКРАИНА В СОВРЕМЕННЫХ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССАХ**М. Петик***Львовский национальный университет имени Ивана Франко*

Рассмотрено современный аспект феномена глобализации. Раскрыто влияние глобализационных процессов на украинскую экономику в современных условиях развития международной экономики. Проанализировано влияние иностранного капитала на отечественную экономику, сотрудничество Украины с МВФ в современных условиях. Исследовано возможность сотрудничества Украины с Китаем и Японией.

Ключевые слова: глобализация, экономический кризис, Киотский протокол, Международный валютный фонд (МВФ), Китай, Япония.